

РОЗВИТОК НАВЧАЛЬНОЇ АВТОНОМІЇ СТУДЕНТІВ ВТНЗ ПРИ ФОРМУВАННІ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

С.М.Мойсеєнко

*кандидат філологічних наук, старший викладач,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

У сучасних умовах стрімкого розвитку науки, освіти, інформаційно-комунікаційних технологій, поглиблення інтеграції вітчизняних вузів у світову систему освіти одним із головних завдань стає розвиток в людині стійкої потреби до безперервної самоосвіти. Для цього в першу чергу необхідно навчитися працювати «за власним сценарієм», тобто розвивати навчальну автономію. Останнім часом проблема розвитку навичок й умінь навчальної автономії під час навчання іноземної мови викликає підвищений інтерес вітчизняних і зарубіжних дослідників (Н.Д. Гальскова, Н.І. Гез, Н. Коряковцева, О.М. Соловійова, Т.Ю. Тамбовкіна, Х. Холек, Д. Літл і ін.).

Вихідне визначення автономії студента і автономного навчання іноземної мови було запропоновано Х. Холеком. Основні його положення зводяться до наступного. Під **автономією студента** розуміється «здатність брати на себе відповідальність за свою навчальну діяльність щодо всіх аспектів цієї навчальної діяльності: встановлення цілей, визначення змісту і послідовності, вибір методів і прийомів, управління процесом оволодіння, оцінка отриманого результату» [1, с. 77].

При всьому різноманітті підходів до визначення навчальної автономії слід також розглянути інтерпретацію автономії, запропоновану У. Літлвудом [2, с. 69]. Даний вчений представляє це поняття в трьох вимірах:

- автономія як суб'єкт пізнання (autonomy as a learner);
- автономія як суб'єкт комунікації (autonomy as a communicator);
- автономія як особистість (autonomy as a person).

У. Літлвуд підкреслює, що необхідним базисом для кожного виміру є бажання і здатність студента діяти незалежно. Бажання здійснювати самостійні вчинки залежить від рівня мотивації і впевненості студента, в той час як здатність – від рівня знань й умінь. Іншими словами, сутність навчальної автономії полягає в розвитку мотивації, впевненості, знань й умінь студента, які йому необхідні для того, щоб: 1) вчитися самостійно (його автономія як суб'єкт пізнання); 2) спілкуватися мовою самостійно (його автономія як суб'єкт комунікації); 3) бути самостійним як особистість (його автономія як особистість).

В ході дослідження нами були виділені наступні **компоненти навчальної автономії** під час вивчення іноземної мови:

- 1) психологічний (мотивація, рефлексія, самоконтроль, самокорекція);
- 2) методологічний (оволодіння способами і прийомами самостійної діяльності, самоврядування навчальною діяльністю);

3) комунікативний (здатність обговорювати виниклі питання в ході навчального процесу з викладачем і однокурсниками).

Автономна навчальна діяльність може бути присутня на всіх етапах навчання професійного іншомовного спілкування. Так, навчання іншомовного спілкування проходить **чотири навчальних етапи**: етап підготовки, етап тренування, етап практики і етап самооцінки. Очевидно, що ці етапи будуть відрізнятися не тільки за видами навчальних дій, але і за ступенем автономії студента. Перші два етапи – підготовчий і тренувальний – вимагають безпосередньої участі викладача, який ініціює, мотивує іншомовне спілкування студентів, організовує тренування на спеціально підготовлених матеріалах і здійснює його при постійному контролі зі свого боку. На цих етапах відбувається розвиток навчальної автономії. Тут можна говорити тільки про часткову автономію.

Так, на першому **етапі підготовки** викладач розвиває психологічний і методичний компоненти навчальної автономії: допомагає долати труднощі, визначити проміжні та кінцеві цілі навчання, стимулює мовленнєву й розумову діяльність, розсіює невпевненість, надає завдання на засвоєння мовних засобів, формує позитивне ставлення до процесу навчання і його змісту.

На **етапі тренування** викладач допомагає студентам визначати навчальні стилі і підходять для них навчальні стратегії при одночасному формуванні комунікативних умінь.

Повної автономії студент може досягти лише на третьому етапі – **етапі практики**. На даній стадії студент опановує прийоми самостійної організації практики в спілкуванні іноземною мовою. Забезпечити спілкування в умовах автономії можна за допомогою комп'ютерних комунікацій, коли студент вступає в живий діалог з реальним зарубіжним партнером. Спілкуючись на професійні теми в Інтернет-чаті або за допомогою електронної пошти, студент несе повну відповідальність за організацію, процес і результати свого спілкування з носіями мови, він самостійно працює над вдосконаленням своїх комунікативних вмінь.

На завершальному **етапі самооцінки** при певному ступені незалежності від викладача і прийнятті на себе його функцій студент оцінює свій досвід навчальної діяльності, проводить самокорекцію як результату, так і використовуваних способів навчальної діяльності.

Таким чином, ми вважаємо, що розвиток навчальної автономії сприятиме більш ефективному формуванню іншомовної компетентності, тому що автономна навчальна діяльність мотивує, стимулює студентів до активної, усвідомленої навчальної діяльності, посилює їхню ініціативність і відповідальність.

Література:

- 1.Holec H. *Autonomy in Foreign Language Learning* /H. Holec. – Oxford: Pergamon, 1981. – 87 p.
- 2.Littlewood W. *Communicative Language Teaching* /W. Littlewood. – Cambridge: Cambridge University Press, 1995.